



Morten Pape: Planen.
Politikens Forlag. 565 sider, kr. 300,-.

Anmeldelse af Benny Lihme

Stemme fra ghettoen 1:

KÆRLIGHEDENS MISVÆKST

Her er en sjov tilfældighed i en romanlæseres verden: næppe er sidste blad vendt i Morten Papes debutroman "Planen" før nyheden om en genudgivelse af Dan Turells første prosabog, "Vangede Billeder", når medieerne. Turells erindringer fra en opvækst i "Gentoftes Harlem" har rundet 40 år, og hjemstavns-skildringen træder frem som en uundgåelig association i den aktuelle sammenhæng. Som er amagerkaneren Morten Papes roman om sin 20 år lange mugne opvækst i en hvid proletarfamilie i den multikulturelle ghetto Urbanplanen på øen Amager. Et socialdemokratisk montagebyggeri beregnet til 5000 mennesker opført i årene 1965-71 for den danske arbejderklasse, som er endt med at blive en multikulturel ghetto, der i romanen træder frem som et kollektivt dystopisk portræt, hvor arbejderklassens familier for længst er forduftet (store dele af Urbanplanens fælles bygninger som center og posthus er i dag revet ned).

Begge d'herrer forfatteres erindringer er skrevet i en alder af 28-29 år. Mens Dan Turell økonomiserede med et rytmisk & swingende sprog, under 200 sider,

er Pape eksploderet i en slags skriftens befrielse over 565 sider. At holde en 20-årig op- og misvækst på afstand efter otte år "udenfor murene" og undgå posttraumatisk stress, kræver tilsyneladende sine sider (selv om de er gode og flydende dog for mange af dem for denne læser). Hvor Turell allerede dengang var den lune Onkel Danny, er Morten Pape vred og nedgørende i forhold til livet på lortøen. Romanen er et spejl, hvor forfatter og hovedperson i ét ser en dreng, som ikke har lyst til at være, den han er. Den kvikke dreng med brillerne drømmer om at være en anden et andet sted end Urbanplanen: "...nu ved jeg at jeg er indespærret og har været det hele mit liv, ikke bag tremmer eller glas, men bag billigt beton..."

Morten Pape modtog i november måned BogForums debutantpris på 50.000 kroner. På omslaget betegnes bogen som "en moderne dannelsesroman", i nyhedsbrevet som "autofiktion" (Kim Leines erindringsroman "KALAK" er blevet nævnt som kilde til inspiration). Altså en genre som blander fakta og fiktion og hvor romanens personer er endnu levende mennesker, familie, venner og fjender. Pape kom med



(Urban)"PLANEN"

den pointe i forbindelse med overrækkelsen af debutantprisen, at hans mor i romanen/det virkelige liv gjorde rent i Bella Centeret, hvor prisoverrækkelsen fandt sted.

Store dele af "Planen" står frem i et 1:1 forhold uden megen fiktion, og med mange roman personers rigtige navne bibeholdt. Selv en perifer person som pædagogen og den halvprofessionelle fodboldspiller "Allan" (Olsen) i Sundby Algård er med sin anholdelse på en parkeringsplads i Urbanplanen og efterfølgende narko dom installeret i romanen uden maskering.

"Planen" er karsk og ufordærvet socialrealisme med detaljeret miljøtegning og en dialog som fremstår autentisk i jargonens grimhed. Fx når Morten og de to mindre søskende af faderen betegnes som "utaknemmeligt kneppeafald", eller når Morten qua gadesocialiseringen ender med at få street credit, fordi han kan sige "Knep din mor" på seks forskellige sprog (i en alder af 30 år er moderens barn så stor, "at man kunne samle brænde i hendes bh"). Mere poetisk er det, når Morten i de år, hvor han søgte de somaliske unge i Planen som bleg kartoffel stod på mål for somaliernes fodboldhold og kunne synge "Mester Jacob" på deres sprog. Splittet mellem at tilhøre det hvide mindretal

og kvarterets dominerende somaliere vælger Morten i nogle år strategien "if you can't beat them join them".

Romanens grundlæggende uro er baseret på det forhold, at hovedpersonen er en fremmed, uanset hvor han bevæger sig hen. En kulturel hjemløshed der er baggrund for interessen for at spille andre roller (Morten får næsten foden indenfor i filmverdenen som barneskuespiller, men det bliver ved én enkelt lille rolle).

Det er en af romanens store styrker, at den viser, at det ikke er forbeholdt palæstinensiske eller somaliske unge at vokse op med en kulturel splittethed eller hjemløshed. Også en lavproletarisk dansk knægt kan være kulturel hjemløs i sit eget land i sin egen (skilsmisse)familie. Noget som også bliver tydeligt, da Morten efter 9. klasse er til intro møde på Christianshavns Gymnasium, hvor den kreative middelklasse skræmmer både ham og moderen så meget, at de nærmest flygter fra informations mødet (det bliver i stedet en treårig døs med hash misbrug på handlegymnasiet på Islands Brygge). Morten er, som andre store drenge, på udkig efter den, han godt vil være. Udbuddet er begrænset, omend rapperen Eminem i en periode står lysende for den rapskrivende Morten.

Overskriften til denne anmeldelse er et bevidst tyveri af titlen på en bog af tyskeren Ludwig Fels. Hans "Kærlighedens misvækst" gjorde i starten af 1980'erne stort indtryk på mig. Fels' udpenslede passager om fattigdommens lugte findes på lignende vis i Morten Papes mikrofysiske passager om lugte, møg, fyldte askebægre og faderens besøg på lokum og direkte overgang derfra til bordet med mad. Morten overvinder kvalmen og sender faderen tilbage til lokummet for at vaske hænder. Havde sundhedspolitiet eksisteret dengang, var faderen blevet anholdt i det lille rækkehus, hvor fjernsynet altid kørte, og hvor det var svært at kende forskel på nullermænd, cigaretaske eller døde hudceller. Morten Pape må have litterær danmarkshistorie i antal gange og variationer, hvor hovedpersonerne i romanen skodder deres cigaretter (under vandhanen, i en pottepante, i kaffekoppen osv). Passiv rygning? Hvad med den her: "Far sidder med armen om Sisse (Mortens lillesøster, bl) i stuen og kæderyger mens der er Hammerslag i fjernsynet."

Morten Papes roman har to hovedspor. Det ene vender indad og viser en dansk skilsmisses anatomi i børnehøjde, det andet vender udad mod skole/fritid og det anomiske liv blandt flerkulturelle unge i Planen.

På en måde fremstår bogens indre danske anliggender som den største udfordring for læseren. Billedet af moderen som en gæv kvinde, der ved hvordan man i anstændighedens navn giver ungerne en skideballe, krakelerer på et tidspunkt og erstattes af en mor der har mistet denne evne og nu straffer med tavshed ("Mors medicin gør hende sløv og døsig").

Beskrivelsen af moderens progression som god over vred til psykisk syg er hård kost. Intet barn ønsker sig en mor, som efter en tur på psykiatrisk afdeling kommer hjem og skyller ketogenerne ned med daggammel kaffe. Forklaringen til børnene er, at mor er "ramt" af en depression, som havde en meteor fra rummet ramt hende ovenfra. For os læsere er det klart, at hvis hun er "ramt" af noget, så er det af selve livet.

Faderen? Efter skilsmissen lever han et sølle tumlerfumler førtidspensionist liv, som hans sønner hen ad vejen kommer til at foragte.

Der er en grimhedens æstetik på færde i "Planen". Også fodboldklubben Fremad Amager, romantisk udødeliggjort af Hans-Jørgen Nielsen i "Fodboldenglen" i 1979, er blevet (gjort) lidt "grim" i det ellers meget kærlige portræt af klubben og fodbold i det hele taget. Den fodbold som er en af de få fælles tredsler mellem Morten og faren.

September sidste år sad jeg i et panel med hele tre københavnske borgmestre i HK-huset på Amager. Vi skulle diskutere "radikalisering" i de københavnske ghettos, herunder Urbanplanen. Bortset fra nogle folk fra Hizb ut-Tahrir som delte materiale ud ved Dyvekeskolen i Papes roman, var radikaliserings dagsordenen endnu ikke aktuell i romanens periode, som er 1990'erne og rundt om 00. Hvad romanen imidlertid demonstrerer er, at alle ingredienserne til en radikaliserings var til stede, dvs hash/narko og dertil hørende kriminalitet og bandedannelse, porno, arbejdsløshed, faderfravær og/ eller fadervold i familierne, skilsmisser/ alenemødre på offentlig forsørgelse (og indlæggelse på psykiatrisk afdeling som i Mortens tilfælde), elevernes magt over lærerne i skolen osv.

Uden egentlig at ville det bidrager Morten Papes erindringer til en forståelse af radikaliserings anatomi. Som i øvrigt ikke udelukkende er et storbyproblem. Læser man konvertit (og tidligere prøve-medlem hos Bandidos) Morten Storms erindringer fra Motalavej kvarteret i Korsør, fremstår også denne lille provinsby med et boligområde, hvor der er grobund for radikalisme.

"Planen" karakteriseres på omslagets bagside som en "dannelsesroman". Lad det ikke afskrække mulige læsere. I hvert fald håber jeg, at de dannede og deres børn i 2100 Spelt og Søllerød vil læse bogen. For det er jo det, en sådan stedbunden roman kan – den kan fortælle andre om en verden, som de ellers ikke har kendskab til. Og måske bidrage til den samlede nationale sum af tiltrængt empati.